

2026-04-22

§ 49 2025.166 KUN

Motion gällande att Alingsås kommun ska bli en fristadskommun**Ärendebeskrivning**

Amanda Andersson (MP) har den 7 maj 2025 § 112 lämnat en motion i kommunfullmäktige om att Alingsås kommun ska bli en fristadskommun och att Alingsås ska ansöka om medlemskap i International Cities of Refuge Network (ICORN) i syfte att bli en fristadskommun.

Kommunfullmäktige återremitterade den 28 januari § 8, motionen för ytterligare beredning, med följande motivering: "Frågan om behovet av fristadskommun samt de ekonomiska förutsättningarna för ett sådant åtagande behöver undersökas närmare."

Kommunstyrelsen har den 17 februari 2026 överlämnat motionen till kultur- och utbildningsnämnden för beredning och besvarade inom 90 dagar.

Beredning

Kultur- och utbildningsförvaltningen har i skrivelse den 1 april 2026 lämnat följande yttrande:

Genom fristadsprogrammet inom ICORN värnas yttrandefriheten genom att erbjuda förföljda kulturarbetare, som exempelvis författare, musiker eller filmare, en plats att verka på under två års tid. Fristaden ska ge arbetsro, gemenskap och frihet från hot, utan krav på motprestation. Idag finns runt 25 fristadskommuner i Sverige. Till avståndet närmsta fristadskommuner är Göteborg och Uddevalla. Nyligen har också Tjörns kommun beslutat om att bli fristadskommun.

Värdskapet för fristadskonstnär är under en period om två år och fristaden förväntas ta mot fristadskonstnärer löpande. Yrken bland de som söker en fristad är journalist, författare, konstnär, fotograf, filmare, musiker, översättare, förläggare, människorättsaktivist, akademiker.

Kulturrådet har i uppdrag av regeringen att verka för fler fristäder samt för en utveckling av fristadsprogrammet i Sverige. Kulturrådet har mot bakgrund av detta tagit fram en handbok för Sveriges fristäder inom ICORN kallat Fristad. Handboken innehåller vägledning om vad det praktiskt innebär att vara en fristad, där anges bland annat att fristaden utöver att tillhandahålla bostad och stipendium ska bekosta en koordinator med ansvar för att underlätta konstnärens etablering och integration i kommunen bland annat genom att skapa sociala och professionella kontaktytor.

Varje fristad utformar sitt fristadsprogram utifrån sina egna förutsättningar. När konstnärer ansöker om att bli fristadskonstnär valideras och matchas kandidaten av ICORN mot en fristad utifrån profil och skyddsbehov. Kulturrådet anger att det övergripande ansvaret för fristadsprogrammet i regel ligger hos en kulturförvaltning men att förvaltningen därutöver förväntas samverka med berörda kommunala aktörer såsom socialförvaltningen, en utbildningsförvaltning gällande svenska för invandrare (SFI) och eventuell utbildning och barnomsorg, samt kommunens säkerhetsavdelning som enligt kulturrådet bör genomföra en riskbedömning och plan tillsammans med fristadskommunens lokala polis.

2026-04-22

I enlighet med Kulturrådets rekommendationer och Göteborgs stads erfarenheter och anvisningar krävs en förvaltningsövergripande samverkan, eftersom flera sakområden sannolikt kommer att beröras. Kultur- och utbildningsförvaltningen vill betona att fristadsarbetet även i Alingsås kommun kommer kräva förvaltningsövergripande samverkan och inte enbart bör betraktas som en enskild kulturfråga. Därtill är det nödvändigt att säkerställa att de ekonomiska förutsättningarna finns på plats.

Västra Götalandsregionens kulturförvaltning arbetar med att stötta de kommuner som redan är eller önskar bli en fristad i regionen. Kommunerna erbjuds informations- och kunskapsstöd samt ekonomiskt stöd. Det ekonomiska stödet utgår om 300 tkr per år och avses täcka huvuddelen av kostnaderna för boende, stipendium, resor och övriga utgifter. Kostnader över 300 tkr förväntas kommunen själv stå för. Hur stora dessa kostnaderna blir för fristadskommunen är framförallt beroende av familjesammansättningen hos fristadskonstnären (exempelvis avseende utbildning för barn, sjukvård och storlek på boende). Dessa kostnader går därför inte att beräkna generellt på förhand. Förvaltningen har i sin budget inga avsatta medel för att täcka sådana eventuella kostnader som inte kan täckas av regionbidraget. I sådana fall behöver ekonomiska och personella resurser omfördelas.

Att göra en behovsanalys är inte möjlig för förvaltningen därför att frågan är kopplad till internationella förhållanden såsom konflikter, politisk repression och begränsningar av yttrandefriheten. Därtill styrs antalet tillgängliga kandidater av mängden ansökningar och godkända valideringar av ICORN. Statistik från ICORN visar 143 inkomna ansökningar för 2023, 550 ansökningar för 2024 och fler än 1000 ansökningar för 2025. Förvaltningen kan konstatera att Kulturrådet har i uppdrag att verka för fler fristadskommuner i Sverige samt att Västra Götalandsregionen är en fristadsregion som stödjer kommer som vill bli fristadskommuner.

Utifrån att regionbidraget inte med säkerhet täcker samtliga kostnader föreslår förvaltningen att motionen avstyrks.

Arbetsutskottet har den 8 april månad 2025, § 31 behandlat ärendet och föreslagit att motionen istället anses besvarad.

Beslut

Motionen anses besvarad.

Anteckning

Kultur- och utbildningsnämnden i sin helhet lämnar följande protokollsanteckning:

Vi i partierna Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet delar motionens sakinnehåll och tycker att motionen lyfter fram ett bra förslag som vi tycker skulle bidra både till vårt ansvarstagande för

2026-04-22

yttrandefrihet och demokrati i stort, men som även skulle kunna bidra till det lokala kulturlivet i Alingsås.

Som motionen är beredd så läggs hela budgetansvaret på Kultur- och utbildningsnämnden, vilket framgår i förvaltningens yttrande. Vi tolkar motionen som att budgetansvaret i att täcka upp där regionens medel inte räcker borde läggas kommunövergripande och inte belasta en nämnds budget.

Vi ställer oss därför bakom att besvara motionen, och skickar med till kommunstyrelsen att det vore önskvärt att motionen bifölles.

Expedieras till

Kommunledningskontoret.

Beslutsunderlag

- Borttagen på grund av personuppgifter.
- Tjänsteskrivelse 2026-04-01, Svar på motion gällande att Alingsås kommun ska bli en fristadskommun - Amanda Andersson (MP)
- Borttagen på grund av personuppgifter.
- §8 KF Svar på motion gällande att Alingsås kommun ska bli en fristadskommun - Amanda Andersson (MP)